

SERRA D'OR

DOSSIER «MONTSERRAT AVUI, HISTÒRIA MIL·LENÀRIA» DOLORS VIDAL, MARC SUREDA,
JOSEP LLUÍS MARTÍN, JOAN ESCULIES, JAUME BOIX, MANUEL LLANAS, SALVADOR
REDÓ, ÀNGELS RIUS, PILAR VÉLEZ, MARIA EUGÈNIA PEREA, JOAQUIM NOGUERO
ENTREVISTA «MIQUEL PUJADÓ, 40 ANYS FENT PUNTADES DE VEU» JOAN JOSEP ISERN
«PREMIS CRÍTICA "SERRA D'OR" 2025»

ELS TREBALLS D'EBENISTERIA D'ADOLF RIUS A L'ABADIA DE MONTSERRAT

Text i fotografies de JOSEP CAPSIR

Un cop finalitzada la Guerra Civil i al llarg de la dècada dels anys quaranta del segle XX, l'abadia de Montserrat va ser sotmesa a un llarg procés d'ampliació i remodelació. La façana i la torre abacial van ser les obres més destacades, encarregades a l'arquitecte Francesc Folguera. Aquest també es va ocupar de la transformació i l'embelliment d'espais interiors. Per a aquesta tasca es va rodejar d'una sèrie de col·laboradors. Entre els més coneguts podem fer esment de Santiago Padrós, Martí Llauredó, Alfons Serrahima, Rafael Serrahima, Ramon Sunyer, Rafael Solanic, Enric Monjo, Joan Garganté, Manel Capdevila i Santiago Marco.

Voldríem afegir ara i aquí el nom d'Adolf Rius Satorra (Esparreguera, 1904-1987), del qual els historiadors no acostumen a fer menció. La manca d'un fons documental que pugui donar testimoni de l'abast dels seus treballs en aquella època, que moltes vegades es limita als records familiars de l'entorn de l'ebenista, poden ser la principal raó d'un immerescut oblit. Tot i això, tenim coneixement que el moblista va participar de forma activa en aquest procés d'embelliment de diverses estances de l'abadia benedictina, amb la qual se sentia estretament vinculat, ja que el 1930 havia estat testimoni del seu enllaç matrimonial amb Angelina Camps Elias, amb qui tindria nombrosa descendència (el bibliista Josep Rius o la il·lustradora degana Maria Rius, per exemple).

La colossal Porta de les Estrelles, que dona accés a la Sala del Signe, és l'obra cabdal d'Adolf Rius.

La intervenció més emblemàtica de l'ebenista al monestir de Montserrat es troba al Cambril del Tron de la Mare de Déu. Del seu taller van sortir els passamans d'ametller de formes rectes, ondulants i en quart de cercle i les pinyes tallades que flanquegen la part inferior del tron de la Moreneta des de 1947. Una altra col·laboració entre l'arquitecte i l'ebenista la trobem en l'Oratori dels Germans, un lloc de pregària per als monjos no ordenats sacerdots. La dependència està presidida pel presbiteri on s'exhibeixen unes pintures murals de Joan Parés. Allà es troba ubicat l'altar embolcallat per un baldaquí sustentat per quatre columnes de marbre coronades amb capitells corintis que exhibeix en la part interior un enteixinat de fusta de noguera amb ornamentació pictòrica, en què predominen els daurats i els platejats, executat a l'obra del moblista.

Adolf Rius va treballar alhora en aquells anys en el projecte de l'agencament de la Sala de les Romeries, un espai concebut en planta de creu llatina, destinat a lloc de recepcions per l'abat Aureli M. Escarré (1946-1966). Per a l'accés principal a aquesta estança es va considerar amb gran encert el reciclatge i aprofitament d'antigues portes en desús, decorades sorprenentment amb arabescos, que així cobraven nova vida. L'espai interior és presidit per una fornícula decorada amb aplicacions de fusta que acull el tron i que exhibeix alhora un delicat treball de marqueteria on es troba representat l'escut de Montserrat coronat per una mitra i un bàcul, símbols de la màxima autoritat del monestir. Al voltant de l'estança es van col·locar diversos bancs de fusta d'alt respall que li donen un aire acollidor sense restar-li solemnitat. El treball més original i espectacular d'aquest interior es troba als extrems dels braços de la part frontal, on s'exhibeix una porta vidriera de dos batents el disseny de la qual s'inspira en els arabescos de la porta principal d'accés.

El màxim desplegament de l'habilitat creativa d'Adolf Rius es va materialitzar a la Sala del Signe, un espai d'ingrés al cor superior, amb una gran càrrega simbòlica. Està presidida per una escultura de bronze que representa sant Benet, fundador de l'orde benedictí, executada per Josep Clarà. Al centre de l'estança s'hi va col·locar el cenotafi, un monument sepulcral d'alabastre, en memòria de l'abat Oliba, fundador del monestir, obra d'Enric Monjo. Aquestes obres són datades el 1946, el mateix any en què l'abat Escarré inaugurava la remodelació d'aquest espai. El 1947 s'hi afegí una escultura en pedra que representa l'abat reformador García Jiménez de Cisneros, obra de Francesc Juventeny.

La intervenció d'Adolf Rius en aquesta sala la trobem lògicament en els elements d'ebenisteria, és a dir, en les portes i els revestiments de fusta, els quals mostren la mateixa empremta. El nostre protagonista, en la recta final de la seva vida, manifestava a la premsa, amb raó, que en la Porta de les Estrelles que dona pas a la Sala del Signe és on havia desplegat el màxim enginy i habilitat creativa.

L'Oratori dels Germans mostra un altar amb baldaquí que exhibeix un enteixinat de fusta.

És una porta de noguera, colossal per les seves dimensions, reforçada interiorment amb una estructura de ferro per garantir-ne l'estabilitat. Una porta que alhora havia d'estar a l'altura artística del portal renaixentista en pedra del segle XVI emmarcat per dues columnes coronades per capitells corintis que sostenen un arquitrau on aquella s'havia d'encabir. El seu disseny s'inspira amb molta fortuna en els arabescos de la porta principal d'accés a la Sala de les Romeries, de la qual hem parlat anteriorment. El resultat estètic, de gran virtuosisme i delicadesa, ens apropa a formes més pròpies de l'orfebreria que no pas de l'ebenisteria.

Francesc Folguera va projectar el que es coneix com a Sala Abacial el 1946. Un espai de planta quadrada que exhibeix a la part frontal un absis presidit per una imatge pictòrica del Bon Pastor, obra de Josep Obiols. Al pany de paret del fons destaca una llar de foc, en pedra, a la part superior de la qual hi ha representada en pintura una escena amb la Mare de Déu de Montserrat acompanyada d'escolans, monjos i d'Antoni M. Marcet, abat de Montserrat (1913-1946), obra de Josep Obiols.

En aquest espai també trobem l'empremta del nostre moblista, tot i que no en sabem l'abast amb exactitud. Les parets exhibeixen un senzill, però ben acabat, revestiment de fusta que s'harmonitza amb els bancs, els armaris, el parquet i l'enteixinat del sostre. Entre el mobiliari exempt destaca una característica taula de fusta que, tot i el pas del temps i les anades i vingudes, sembla ser que no s'ha mogut mai de lloc. Es tracta d'una taula que descansa sobre dos peus decorats amb balustre. Mostra una xambrana ornamentada amb una filera de columnes que sostenen set arcs de mig punt que harmonitzen formalment amb l'absis que, com hem dit, evoca la figura evangèlica del Bon Pastor. Una taula d'excel·lent execució i pensada molt bé estèticament per al lloc presidencial que havia d'ocupar a l'estança. L'entorn familiar del moblista dona testimoni de la seva paternitat, que de ben segur és compartida amb un singular faristol, coronat per un crucifix que comparteix trets estilístics similars i que es troba també present a la sala.

Les intervencions d'Adolf Rius a l'abadia de Montserrat durant la dècada dels anys quaranta del segle XX i fins i tot posteriorment inclouen segurament altres estances, no del tot documentades a hores d'ara. Tot i això, les aportacions descrites en aquest text són suficientment significatives per posar en valor la bona feina i l'alt grau de creativitat que el mestre ebenista d'Esparreguera, al llarg de la seva trajectòria professional, va posar al servei d'aquest conjunt monumental, símbol i emblema de Catalunya.

Detall del tron de la Mare de Déu de Montserrat flanquejat per dues pinyes de fusta tallada.

Interior de la Sala de les Romeries. Espai de representació al servei de l'abat Aureli M. Escarré.